

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 De mansuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

enim reputat illud inhonestum, vel certè parui æstimat tamquam exiguum malum) & voluntatem prauè dispositam habitu vitioso, & appetitum inferiorem similiter: *incontinens* verò iudicium habet rectum & voluntatem rectam extra passionem, & appetitus inferior non est ad eò corruptus. Nec refert quòd *incontinens* sæpè vineatur; ex actibus autem frequentatis nascatur habitus: quia etsi dum labitur, aliqua praua dispositio voluntati & appetitui inferiori per actus prauos veluti afficitur; hoc tamen paulò post displicentia & dolore commissi abstergetur, vt in habitu solidum non faciat. Denique *imemperans* multò difficiliùs emendatur quàm *incontinens*, propter iudicij & voluntatis inolitam longa consuetudine peruersitatem.

16 *Incontinentia ira minus dedecorosa.* Tertiò, *Incontinentiam* concupiscentiæ plus habere probri & dedecoris, quàm *incontinentiam* iræ; turpius enim est à voluptatibus quàm ab ira superari: idque propter quatuor rationes, quas profert Aristoteles libro 7. Ethic. cap. 6. & D. Thomas art. 4. Prima est, Quia motus iræ habet aliquam speciem & imaginem rationis; (offert enim se vindicta menti specie iustitiæ) sed in eo deficit, quòd modum, qui à ratione præscribitur, non attendat. sicut veloces famuli, qui simulatque dominum aliquid imperantem audiunt, anticipant, & priusquam totum imperium perceperint, ruunt ad executionem. Motus autem concupiscentiæ nullam habet rationis speciem, sed totus est secundum sensum, totus mollis, femineus, carnalis, ad hoc solum tendens vt carni & sensualitati seruiatur.

17 Secunda, Quia motus iræ magis sequitur corporis temperamentum, & humoris conditionem, propter cholerae (quæ huic passioni seruit) tenuitatem & calorem. Hinc enim fit, vt posita apprehensione iniuriæ, humor biliosus statim effruescat, & concitetur ad vindictam: concupiscentiæ verò deseruit sanguis & pituita, quorum motus lentior, nec ita accenduntur. Itaque motus iræ magis est venia dignus quàm concupiscentiæ, qui non ita ratione corporalis dispositionis concitatur.

Tertia, Quia ira quærit manifestè operari, quasi in opere nihil sit dedecoris; concupiscentia verò quærit latebras, veluti conscia suæ turpitudinis.

Quarta, Quia concupiscentia quærit voluptatem superfluam; ira verò repellit malum immeritum. Plus autem habet excusationis qui in malo à se depellendo modum rationis excedit, quàm qui in voluptate superflua adfiscenda.

Incontinentia ira periculosa. *Incontinentia* tamen iræ plus habet periculi; propter malum proximi, ad quod irrogandum ira profilit. hinc enim seditiones, bella, cædes, incendia, & tota ferè generis humani turbatio. vnde vt plurimum *incontinentia* iræ absolute est grauior.

DVBITATIO III.

De mansuetudine.

D. Thomas q. 157.

18 **M**ansuetudo (quæ Græcis *πραΐτης* & *ἐπιεικής* dicitur) est virtus irarum moderatrix: vel vt Glossa in cap. 5. Matthæi explicans illud, *Beati*

mites, ait: *Mansuetudo est dulcedo animi, quam non vincit amaritudo.* Sicut enim temperantia moderatur cupiditates delectationum gula & veneris, appetitum inferiorem ita rationi subiciens, vt etiam oblati occasionibus non plus quàm par est concupiscat: ita *mansuetudo* moderatur iram, subiciens rationi appetitum inferiorem, ita vt oblati irritantibus, in motum iræ non prorumpat, vel saltem iustum modum in eo teneat. Proxima igitur materia huius virtutis est ira, cui modum à ratione præscriptum veluti formam quandam imponit; nimirum, vt irascamur quando & cui oportet, quam ob causam, quantum, & quo modo oportet: & cum non irascendum, iram omnino comprimamus.

Hæc virtus multis locis commendatur in Scripturis, vt Ecclesiast. 10. *Fili, in mansuetudine serua animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum.* Psal. 36. *Mansueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* & Math. 5. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.*

Ad hanc colendam sex potissimum considerationes possunt nos impellere. Primò, Consideratio mansuetudinis diuine, quæ infinitis mortalium peccatis prouocata iram cohibet, & solita beneficia largissime effundere non cessat; iuxta illud Math. 5. *Qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.*

Secundò, Consideratio mansuetudinis Christi, *Qui cum malediceretur non maledicebat, cum patretur non comminabatur; tradebat autem indicanti se iniuste, vt ait B. Petrus Epist. 1. cap. 2. Qui etiam Matthæi 11. de se inquit, Discite a me quia mitis sum & humilis corde.* Hæc eius mansuetudo tota vita in conuersatione eum peccatoribus & rudibus enituit; sed maximè in iniurijs & contumelijs atrocissimis, quas toto tempore prædicationis, & præsertim in passione sustinuit, cum tamen facilimè se vindicare posset.

Tertium est, Consideratio nocuenti, quod sibi ipse infert, qui iniuriam facit. Hic enim se antè grauissimè lædit, quàm alteri nocere possit: nam ipsa nocendi voluntate coram Deo occidit suam animam, perdit æternam vitam, & reum se æternæ mortis constituit: *Coram hominibus verò dedecore & infamia se afficit, & multorum aduersus seipsum aperit ora, tibi que maiores texit coronas, & multos patientiæ ac magnanimitatis tuæ constituit præcones, vt pulchrè docet Chrysostomus Homilia 62. in Matth. Vnde rectè Psalm. 10. dicitur, Qui diligit iniquitatem, odit animam suam: nimirum, quia ante omnia illam grauissimè lædit, itaque magis commiseratione quàm ira dignus est: sicut si quis vt tibi talitrum inferat, vel pomum eripiat, per medios rueret enses, & in spicula se indueret, potius miserandus quàm plecten- dus esset.*

Quartum, Consideratio nocuenti, quod accipies, si illi irascaris, quod longè maius est quàm quidquid aduersarius inferre potuit. pulchrè enim à Chrysostomo demonstratum est; neminem lædi nisi à seipso. Itaque si irascaris, aduersarium iuuas, & crudelior tibi ipse es, quàm ille fuerit: si iram contines, irritum ipsius conatum reddideris, & illasum te custodieris, & præclare illum non solum viceris, sed etiam vltus eris. Docet hoc pulcherrimè Chrysostomus Homil. 85. in Matth. *illa, inquit, fulgentissima victoria est, qua*

Materia proxima mansuetudinis.

19 Incitamentum mansuetudinis. 1. Mansuetudo Dei.

20 3. Nocuentum, iniuri.

21 4. Noxæ irascens.

iniuriam inferentem, patiendo superasti. Sic scopuli fluctibus celsi facile ipsos dissoluunt: sic Sancti omnes praclaro coronati praconio, tropaea praclara statuerunt. hanc victoriam laboris expertem consecuti; non enim luctari te aut laborare oportet. Deus eas tibi vires concessit, ut non manu conserione, sed patientia vincas, &c.

5. Confideratio B. Thomae Mori.

Quintum est, Consideratio illa B. Thomae Mori: Vel bonus est, cui irasceris, vel malus. Si bonus, immerito illi irasceris, ut quem Deus amet, qui Dei sit amicus & filius. Si malus est, vel talis erit in aeternitate, vel mutabitur, & erit bonus: si semper erit malus, sat habebit miseriarum aeternis incendijs addictus, vnde magis commiseratione quam ira dignus; si vero in aeternitate futurus est bonus, iniquum est illi irasci, qui aeterna amicitia tibi futurus sit deinctus, Deoque charissimus.

22. 6. Bona mansuetudo.

Sextum, Consideratio bonorum, quae mansuetudo secum adfert. Primò enim, facit similem Deo & Christo Domino, qui infinitam mansuetudinem erga peccatores praestant. Secundò, Meretur remissionem peccatorum, (iuxta illud Matthaei 6. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater caelestis peccata vestra) & beatæ patriæ possessionem: vnde, Matth. 5. dicitur, *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* nimirum terram viuentium, de qua pelli non poterunt, vt D. Augustinus & alij communiter explicant. Tertio, Reddit vitam in hoc mundo tranquillam & pacatam: quod insinuatur Psalm. 36. *Mansueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* quod etsi potissimum in futura vita impleatur, tamen etiam in ista locum habet. Et Ecclesiastici 3. *Fili, in mansuetudine opera tua perfice, & super gloriam hominum diligere.* quasi dicat, consequetur gloriam & amicitiam apud homines. Denique omnes penè mortalium turbæ, dissensiones & bella ex ira procedunt, quam mansuetudo praecidit. Quarto, Reddit animam serenam, & idoneam percipiendæ veritati, quam ira maximè perturbat & impedit. vnde Iacobi 1. dicitur: *In mansuetudine suscipite insinuum verbum, quod potest saluare animas vestras.* Mansuetudo enim facit vt homo non contradicat doctrinæ veritatis, quod plerique ex commotione iræ faciunt, vnde diuus Augustinus libro 2. de Doct. Christ. cap. 7. ait: *Opus est mite scire, neque contradicere diuinae Scripturae, siue intellecta, si aliqua vitia nostra percutit; siue non intellecta, quasi nos melius sapere, veriusque percipere possimus; sed cogitare potius & credere id esse melius & verius, quod ibi scriptum est, etiamsi lateat, quam id, quod per nos ipsos sapere possumus.* Vide D. Thomam art. 4. ad 1. Id ipsum confirmat experientia: nihil enim adeò impedit hereticos quò minus conuertantur ad fidem, quam iracundia in Ecclesiam Romanam, qua fit vt tranquillo animo eius doctrinam audire vel expendere nequeant.

DUBITATIO IV.

De ira & iracundia.

D. Thomas quest. 158.

23. Mansuetudini, sicut & aliis virtutibus, quae passiones moderantur, duo vitia opponun-

tur; ira vel potius iracundia (quae actum & habitum vitiosum irascendi designat) per excessum, & lentitudo per defectum. Ira per se nec bona est, nec etiam mala, sed quiddam indifferens, quo bene & male vt possumus; sicut & reliquae passiones. Malam non esse, vel ex eo constat, quia naturæ est apprimè utilis ad ardua facta, & ad sui conseruationem. Sicut enim passio amoris data est homini ad boni profecutionem: ita passio iræ ad repulsionem malorum & nocentium; ne ea in re natura sit torpida & languida. Itaque habet eum locum in homine, quem miles in Republica. Vnde pulchrè Nemeius lib. de Natura hominis cap. 21. dixit, *ἢν ὁ θυμὸς τὸ δειρποεικὲν εἶναι τὸ λογισμῶν, φράσιν esse satellitium rationis.* Nec obstat quòd rationem turbet, & sanum consilium ac iudicium de rebus impediatur; quia non debet excitari nec adhiberi nisi post consilium; nimirum quando veniendum est ad executionem: sicut miles non adhibetur nisi post Senatus vel Principis decretum; sed iubetur quiescere, donec accersatur ad opus. Deinde ira nihil est aliud quam appetitio vindictæ: atqui vindicta bona est, si debito modo fiat.

Ira est quid indifferens. Utilitas ira.

Erit peccatum, si modum à ratione praescriptum non seruet, & tunc dicitur proprie iracundia, quam Aristoteles vocat *ὀργή*, distinguens eam à simplici ira, quae *ἔργη* dicitur. Dupliciter autem fieri potest vt ira praescriptum rationis non seruet. Primò, Ex parte obiecti, si iniustam vindictam appetas; vt ob causam non legitimam, vel maiorem quam oportet, vel absque publica auctoritate exequendam. Et hoc modo ex genere suo est peccatum mortiferum; quia contra proximi charitatem & iustitiam. Potest tamen esse veniale ob imperfectionem actus, quae spectatur vel ex parte voluntarij, vt cum motus iræ perfectum rationis iudicium praeruit; vel ex parte obiecti seu materiae, vt cum quis modicam vindictam appetit; v. g. si parum trahas puerum per capillos, vt inquit D. Thomas: modicum enim instar nihili reputatur. Nec obstat quòd ex genere suo dicatur mortifera; quia hoc intelligendum de actu profecto tam ex parte voluntarij quam ex parte obiecti, vt rectè explicat Caietanus; nimirum vt actus sit ex pleno iudicio rationis, & obiectum sit notabilis quantitatis: hoc enim modo accipiendus est actus, cum ex genere suo dicitur mortalis vel venialis.

24. Quale peccatum sit.

Secundò, Potest praescriptum rationis non seruari ex parte ipsius motus; vt si nimium interiorius iræ exardescas, vel exteriorius eam per signa nimium patefacias. Hoc modo non est quidem ex genere suo mortale, potest tamen esse mortale, vel ratione affectus & praeparationis animi, quam inducit; vt si tantum ira accendaris, vt paratus sis aliquid facere, quod sit peccatum mortale: vel ratione scandali; vt interdum accidere potest in Praelatis, vel ijs qui in infidelibus conuertendis occupantur.

25

Dices, Omnis ira videtur esse peccatum mortiferum; nam Dominus Matth. 5. generatim dicit: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Quibus verbis significatur, illum mereri condemnationem mortis, nimirum aeternae: nam *reus iudicio* Hebraeis dicitur, qui dignus est condemnatione, puta mortis: illa enim est praecipua, & absolutè dicitur condemnatio, & iudicium: vnde

26. Obiectio.